

Милена Д. Војиновић¹⁷⁹

Универзитет у Београду

Учитељски факултет у Београду

МУЛТИМЕДИЈЕ У ЛИКОВНОМ ВАСПИТАЊУ И УЧЕЊУ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА У ДЕЧЈЕМ ВРТИЋУ¹⁸⁰

Сажетак: У раду је приказано на који начин се мултимедији могу примењивати у васпитно-образовном процесу у дечјим вртићима, са акцентом на ликовно васпитање. Будући да је информационо-комуникациона технологија присутна у свакодневном животу већине деце, представили смо на основу анализираних приложених литературе на који начин коришћење мултимедија, пре свега рачунара и мобилних телефона, може иновирати васпитно-образовни процес. Посебна пажња је посвећена значају документације у ликовном васпитању и могућности примене е-портфолија, који представља савремен начин праћења, евидентирања и представљања дечјих ликовних радова, јер омогућава једноставан приступ и коришћење помоћу мултимедија. Мултимедији омогућавају стицање знања и вештина, подстичу ликовно стваралаштво деце, унапређују планирање и реализацију ликовних активности, подстичу родитеље, децу и васпитаче на сарадњу, обезбеђују услове за прилагођавање деце савременом информатичком друштву и побољшавају компетенције васпитача чиме се унапређује васпитно-образовни процес у вртићу.

Кључне речи: ИКТ, интернет, иновације у васпитању, мобилна телефонија, е-портфолио, net-генерације.и.

УВОД

Научнотехнолошки развој проузроковао је бројне промене у свим аспектима у васпитању и учењу деце предшколског узраста, што се подједнако одразило на све области васпитног деловања и учења у дечјим вртићима. Томе су нарочито допринели медији, пре свега информационо-комуникациона технологија (ИКТ). Медији које деца углавном користе у вртићима – да би исказала осећања, испитала свет око себе, али и да би се упознала с могућностима тих медија – и даље су само оловка, оловке у боји, фломастери, уљани пастели, креде, темпере, глина, пластелин и други ликовни структурирани и неструктурирани материјали. Зато и постоји потреба увођења мултимедија у васпитање и

¹⁷⁹milena.vojinovic@uf.bg.ac.rs

¹⁸⁰Рад је урађен под менторством др Вељка Банђура, редовног професора Учитељског факултета Универзитета у Београду.

учење деце предшколског узраста, иако се углавном користе традиционалне методе и модели рада. Васпитач фронтално даје деци инструкције и сугерише како да реализују одређене активности у вртићу. У новим парадигмама образовања, акценат се ставља на активности деце које су засноване на открићима, односно на хеуристички приступ васпитању деце предшколског узраста. На тај начин деца стваралачким и истраживачким радом самостално долазе до решења проблема и задатака током реализације усмерених активности у дечјем вртићу.

С научнотехнолошким развојем, пре свега развојем ИКТ, мењају се и образовање и васпитање. Коришћењем мултимедија као посебно истакнутим савременим медијима мења се комуникација између деце и васпитача. Мења се и начин планирања и реализације усмерених активности. Деца се све више подстичу да уче увиђањем и истраживањем. То истовремено не значи да се смањује активна улога васпитача. Васпитач и даље има исти положај, функције и стил рада. Његова улога се само мења, па је, уместо као у традиционалном васпитно-образовном раду где је примарни извор информација, све више мотиватор, помагач, иницијатор, односно пријатељ деце у васпитању и учењу у дечјем вртићу. Да би у томе био успешан, потребно је да добро припреми реализацију оваквих усмерених активности. Овакав приступ васпитном раду у дечјем вртићу доприноси да деца постану активни ствараоци и истраживачи који упознају свет око себе и самостално долазе до решења проблема и задатака.

Проблем проучавања овог рада су мултимедији у ликовном васпитању деце предшколског узраста. У раду се расправља о начинима на које се они могу класификовати, која је њихова улога и место у васпитању деце предшколског узраста. Посебан акценат је на ликовном васпитању деце предшколског узраста, односно на начину који иновира васпитни рад у дечјем вртићу. Расправља се и о посебним облицима планирања васпитног рада од стране васпитача, о путевима реализације усмерених активности, вредновању реализоване усмерене активности и рада васпитача и учења и учешћа деце у реализацији усмерених активности. С тим у вези су и мултимедији који су најзаступљенији у вртићима или пружају највише могућности за примену у вртићу.

МУЛТИМЕДИЈИ У ЛИКОВНОМ ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

Најпрецизније дефиниције мултимедија могу се наћи у уџбеницима, речницима и енциклопедијама. Тако се у *Лексикону образовних термина* мултимедији дефинишу као „обједињени различити визуелни и акустички извори намењени пружању информација и олакшаном учењу; спој технике и програма који омогућује повезивање видеа, анимације, аудио-записа, графике и текста, којима се убедљиво представљају и емитују садржаји и тиме ученицима помаже да лакше уче” (Пијановић 2017: 460). Мултимедији данас представљају једну свеобухватну

интеграцију рачунарске и комуникационе технологије. Због повезаности техничких и софтверских димензија, омогућена је дигитална обрада, обједињавање и комбиновање више различитих типова информација које се међусобно допуњују (текст, слика, анимација, видео и звук) (Савић 2010). Уочљиво је да мултимедији представљају спој више више медијалних извора, при чему је централни медијум рачунар. Мултимедији захтевају и познавање хардверских и софтверских знања, комуникације, дизај, маркетинг, дидактику и психологију. Они треба до обезбеде „мултитаскинг (рад више процеса истовремено); паралелност (могућност паралелног приказивања и извршавања); интерактивност (могућност интеракције). У мултимедији се користи хипертекст као специјална форма текста, битмапирана и 3Д графика, звук и видео” (Ристић – Мандић 2017: 21). Улога васпитача у дечјем вртићу у коме се користе мултимедији у васпитању деце има другачије место, положај и функције. Он тако постаје „организатор васпитања, креатор ситуација за учење, човек који помаже и подстиче), али и доприноси да мултимедији доведу до битних промена: васпитач схвата да постоје бољи и убедљивији извори информација од њега, и с тим у вези и настоји да деци помогне да те изворе што боље и самосталније користе” (Пијановић 2014: 460). Зато је и оправдано постављање питања: Који су то дидактички медији које васпитачи могу користити у васпитању деце предшколског узраста у дечјем вртићу?

Уметност је природно средство истраживања и комуникације. Помоћу уметности, деца истражују свет око себе, односе према људима али и према себи. Уметност би требало деци да омогући истраживање у коме су ослобођени страха од грешке, затим простор за иницијативу и оригиналност, као и неговање продуктивних способности пре репродуктивних. Визуелне уметности подразумевају „традиционалне медије ликовних и примењених уметности (цртање, сликање, вајање, графику, керамику, костимографију...), савремене медије (телевизију, филм, све облике дизајна и дигиталне уметности...), архитектуру, фолклорну уметност, уметничке занате (ткање, грнчарију, накит, радове у дрвету, папиру и другим материјалима)” (Хаџи Јованчић 2012: 136). Према истом извору могу се издвојити најважније функције уметности у образовању, а то су: „функција сазнања, функција игре и креативног потенцијала, функција слободе и индивидуације и интегративне функције” (Исто 2012: 264). На основу овога се може закључити да су мултимедији основна средства и помагала у васпитању деце предшколског узраста, али је неопходно да она буду примерена васпитним садржајима у дечјем вртићу и узрасној групи деце. Поред стандардних ликовних техника, постоје и техничка средства које је пожељно користити у ликовним активностима како би оне биле делотворније и како би се деца упознала с новим начинима и техникама усвајања знања. Зато и има схватања да медији имају „функцију да

преносе информације, док медији у васпитно-образовном процесу служе за подстицање развојних промена код деце” (Herceg i sur. 2010: 91).

У раду *Савремене технологије као извор нових могућности у настави ликовне културе* (Вечански 2012) наводи се да је рачунар најзначајнији медиј у ликовном васпитању деце предшколског узраста, који према начинима употребе може бити: рачунар као средство за стварање, рачунар као средство за архивирање и презентацију уметничких дела, рачунар као средство за рачунарски потпомогнуто учење (Computer Assisted Instruction – CAI) из области уметности и рачунар као извор сазнања – интернет. Да би се мултимедији успешно користили у васпитању деце предшколског узраста потребно је да васпитачи за то буду добро оспособљени, односно да буду методолошки оспособљени и методички обучени да примењују иновације (Pecanac et al. 2016, Trbojevic et al. 2015). У приступу проблему овог рада најважнији услови за употребу мултимедија су доступност (постојање рачунара и пропратне технологије у школама) и обученост васпитача (људски ресурси) за примену истих.

КОРИШЋЕЊЕ РАЧУНАРА У ЛИКОВНОМ ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

Научнотехнолошка револуција је допринела појави нових медија који су допринели иновативним приступима васпитању деце предшколског узраста. Најзначајнији медиј у таквим околностима је рачунар, који је допринео „битним новинама које доводе до развијање сазнајних способности човека у целини” (Вилотијевић 2000: 501). Распон коришћења рачунара у настави је велики и креће се од реализације васпитања и учења, рада, евиденције и документације, до сарадње са родитељима. Примена рачунара омогућава да се савладају добро познате слабости традиционалне наставе где је доминантно коришћен фронтални рад. Лични рачунар, помоћу мултимедијалне картице може да прикаже цртеже, видео-материјале, филм (покретне слике), звучне материјале. Рачунар је постао важан део васпитања деце предшколског узраста. Његовом применом у васпитању у дечјем вртићу се у великој мери умањују недостаци традиционалног васпитања у дечјем вртићу. Традиционалан модел васпитања није више у могућности да удовољи потребама савременог васпитања у дечјем вртићу. Компјутеризација васпитања зато представља једно од могућих решења за боље и ефикасније учење. Отуда би компјутеризација наставе требало да се детаљније проучава.

Основни циљ примене рачунара у ликовном васпитању деце предшколског узраста није стицање информатичког знања, него рачунар представља средство које би требало да: побољша квалитет знања и ликовног стваралаштва деце и да допринесе индивидуализацији и диференцијацији ликовног васпитања, обезбеди услове за прилагођавање деце савременом информатичком друштву знања,

побољша професионалне компетенције васпитача у примени рачунарске технологије и проширење утицаја ИКТ на децу, васпитаче и ефекте васпитања у дечјем вртићу [...] и на ефекте васпитања и учења у дечјем вртићу (Савић 2010). У делу *Дигитално доба и традиционални ликовни медији у настави ликовне културе* (Илић – Недић 2014), наводе се неки од дизајнираних софтвера за примену у ликовном васпитању деце предшколског узраста, као на пример: Corel Painter, PostworkShop, AutoDesk SketchBook Pro, Pixarra TwistedBrush Pro Studio, ArtWeaver, Studio Artist и остали.

КОРИШЋЕЊЕ МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА У ЛИКОВНОМ ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

У последњих десет година мобилна технологија се веома брзо развија. Доступност мобилних телефона и таблет рачунара постоји код деце од рођења. Деца су мобилним уређајима окружена од рођења и врло рано их користе. У раду *Мобилне технологије у образовању* циљ је испитати могућност употребе мобилне технологије у образовању са акцентом на дечје вртиће и посебно школе. Путем преносних рачунара, таблет рачунара, мобилних паметних телефона, који су спојени на бежичне мрежне ресурсе, постоји могућност и за учење и реализацију неких делова усмерених активности у дечјем вртићу. Деца на тај начин приступају различитим информацијама и комуницирају, размењују податке и информације, што им пружа више могућности за стицање нових информација. Неопходно је навести да је ове медије могуће користити са старијим узрасним групама, а углавном у припремној предшколској групи.

Мобилне телефоне је у дечјем вртићу првенствено потребно користити за гледање видео-клипова, дечјих филмова, цртаних филмова и слушање дечјих песама. Као што се види, мобилни телефон је преносни рачунар, зато га је потребно користити у раду с децом предшколског узраста. Мобилни телефони се трансформишу од уређаја за игру до уређаја за комуникацију. Он је данас више од персоналног рачунара. Преко њих се могу пратити телевизијске емисије, гледати филмови, слушати музика, фотографисати, снимати и користити аудио и видео садржаји и остало. Из наведеног разлога се и каже да су то мултимодални уређаји (Dumančić 2017).

У реализацији васпитања у области уметности користе и бројни образовни софтвери (Павловић 2018). Њима је такође могуће приступити мобилним телефонима. Мобилним телефонима васпитачи могу приступити и свим интернет страницама. Могу приступити и занимљивим апликацијама које могу користити васпитачима у раду. Неке од значајнијих апликација су: 1) Artkive – апликација коју могу користити за документацију и е-портфолио деце; 2) Кееру – апликација коју могу користити за документацију и е-портфолио деце; 3) Stop Motion Studio –

креирање анимираних филмова помоћу фотографија; 4) Kahoot! Play & Create Quizzes – израда квизова; 5) Quizizz: Play and Learn – израда квизова; 6) Remind: School Communication – апликација за комуникацију између деце, васпитача и родитеља; 7) ClassDojo – апликација за комуникацију између деце, васпитача и родитеља; 8) Edmodo – апликација за комуникацију између деце, васпитача и родитеља и дељење фотографија и информација; 9) Khan Academy Kids – едукативне активности и игре за децу; 10) Kiddom Classroom – за наставнике, васпитаче, учитеље и 11) Brightwheel: Child Care App – за васпитаче комуникација с родитељима и представљање е-портфолиа деце и остале.

Е-ПОРТФОЛИО У ЛИКОВНОМ ВАСПИТАЊУ

Портфолио представља збирку радова детета/ученика којим се којим се документује његов напредак у одређеном временском периоду. Има дефинисану структуру, функционалну сврху, где су материјали (производи или снимци, писане опсервације о детету, чек-листе, скале процене) поређани по развојним аспектима (когнитивни, моторички, социоемоционални, комуникација, стваралаштво) и по датумима (Пијановић 2014: 599). Значај документације у ликовном васпитању је значајан за васпитача како би разумео сопствену праксу и како би могао да је унапреди. Акцент је на документовању процеса рада и учења, размишљања деце у току процеса, њихових сећања о процесу, утисака, осећања, али и запажања васпитача о процесу и дечјем учешћу у њему (Вечански 2014). На основу претходно изнетих анализа, у приступу проблему овог рада е-портфолио се може дефинисати као савремени начин праћења, евидентирања и представљања дечјих ликовних радова, когнитивних, моторних и емоционалних могућности у одређеном периоду. Ликовни е-портфолио складишти дечје продукте и представља вид презентације детета, одређене васпитне групе и вртића. Васпитачи евидентирају раст, развој и напредовање детета. Архивираним подацима се може лако приступити помоћу мултимедија. Могу им приступити деца, васпитачи, родитељи и стручни сарадници.

У раду *Е-портфолио ученика у настави ликовне културе* (Илић – Шикл Ерски 2016) се наводи да је за израду е-портфолија потребно пет корака. Они су: 1) избор: избор ставки које се појављују у портфолију на основу постављених циљева и које ће најбоље приказати одређену компетенцију; 2) објашњавање: појашњавање сваке ставке у портфолију са критичким освртом на одабране ставке како би се показало стечено знање о одређеној теми и повезивање различитих подручја; 3) стварање колекције: прикупљање, обрада и паковање материјала на основу циља и будућег коришћења; 4) планирање: план развоја портфолија и постављање будућих циљева; и 5) везе: стварање хиперлинкова и објављивање уз могућност повратних информација. Портфолио се може формирати у млађој групи и допуњавати до поласка детета у школу. Тако

конципиран, има велики значај у комплетном дечјем стваралштву. Ученички ликовни е-портфолио је посебно важан као средство повратне информације, јер доприноси диференцијацији и индивидуализацији учења (Исто 2016).

МУЛТИМЕДИЈИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ

Деца нет-генерација се упознају с мултимедијалним уређајим од рођења. Обично се ти уређаји деци забрањују као нешто што омета учење. Ретко када децу родитељи или васпитачи оспособљавају за коришћење мултимедија у правом смислу. Деца интернет и рачунаре најчешће користе за играње игрица, гледање цртаних филмова и касније за друштвене мреже. Уколико би се деца на време упознала са широким могућностима мултимедијалних уређаја, она би самостално могла да уче и истражују о стварима које су у домену њихових интересовања. Видео-игре, анимирани филмови и разне друштвене мреже и сајтови могу послужити као подстицај, спољна мотивација за учење кроз игру. Уколико истражују дрвеће, да изађу у двориште, парк или оближњу шуму и додирују, посматрају, уче о дрвећу коришћењем што више чула. Али свакако се те информације могу обогатити помоћу мултимедијалних уређаја који нам омогућавају да видимо и како изгледа дрвеће на другом крају света, које птице на њима живе, како се оглашавају и сл.

Зато је будуће васпитаче потребно припремити и оспособити за коришћење нових образовних технологија јер ће радити са децом нет-генерације. Васпитни рад у дечјем вртићу треба да буде усмерен ка деци која су њени активни ученици мотивисани за рад. Таква настава мења улогу деце, васпитача и родитеља. Такво учење је објашњено конструктивистичком и мултимедијалном дидактиком (Dumančić 2017). Од детета треба очекивати да практично примењује научено, критички мисли, сарађује, одлучује и учествује. Тиме их често спутавамо и ограничавамо. За децу предшколског узраста је сам процес рада важнији од производа. Производ их често оптерећује јер васпитач наметне како нешто треба да изгледа. У настави где су деца ослобођена страха од грешке и подстакнута на истраживање, добијамо креативнију и срећнију децу. Уочљиво је да мултимедији имају велике могућности употребе, али рад у традиционалним медијима и са традиционалним материјалима треба да остане у основи уметничког образовања. Рад у материјалу – на пример цртање, сликање, вајање, манипулација и истраживање различитих ликовних и неликовних материјала – јесу незаменљиво искуство у раду са децом и требало би да остану основне ликовне активности. Мултимедији могу да обогате и подстакну ликовне активности на истраживање, али не могу да их замене (Вечански 2012).

ЗАКЉУЧАК

Најзначајнији резултати овог теоријског проучавања се могу изнети у форми закључка.

1. Деца предшколског узраста још увек немају развијено критичко мишљење. Зато и не могу учити апстрактне садржаје. Она се најбоље васпитавају и уче у реалним околностима и на основу онога што је доступно њиховим чулима. Из наведеног разлога, игра и уметност, пре свега ликовно, један су од веома ефикасних начина за реализацију усмерених активности у дечјем вртићу, у које је потребно више укључити децу и на тај начин постићи ефекте у њиховом васпитању и учењу.

2. Развој технологија и појава нет-генетација је нужно утицала и на промене у образовању. Доминантна традиционална настава је престала да буде једини вид наставе. Нове технологије и савремени медији су утицали на модернизацију васпитања и образовања. Иако смо окружени мултимедијима, често се придржавамо традиционалне наставе. Можда је то због тога што васпитачи, учитељи и наставници немају довољно услова (неопремљеност школа и вртића мултимедијима) или због нестручности кадра који образује.

3. Предности мултимедија су велике, и за васпитаче и за децу. Васпитачима олакшава припрему, организацију, документацију и евалуацију васпитно-образовног процеса, док децу мотивише за учење, омогућава им спонтано учење кроз игру и рад са мултимедијима који су прилагођени њиховом узрасту.

4. Ликовно васпитање у дечјим вртићима представља рад са децом у различитим медијима (оловка, фломастери, глина, пластелин и сл.) помоћу којих деца истражују свет око себе.

5. Мултимедији могу користи: за учење и припремање васпитно-образовног рада, за стручно онлајн усавршавање, у директном васпитно-образовном раду са децом, као мотивација за ликовне активности, деца их могу користити у истраживању света око себе путем образовних софтвера, за документацију (е-портфолио) и за комуникацију с родитељима и стручним службама. Мобилни телефони или данас персонални мобилни рачунари могу омогућити скоро све што и рачунар. Постоји велики број занимљивих апликација које васпитачи могу користити у свом раду и у самом унапређивању васпитно-образовног процеса. Интернет је неопходан за остваривање циљева учења помоћу мултимедијалних уређаја.

6. Најважније је да мултимедији буду доступни васпитачима, али и да васпитачи буду оспособљени за њихово коришћење у раду. На Учитељском факултету у Београду постоје предмети као што су: Педагошка информатика, Образовне технологије, Веб-портали и дигиталне библиотеке, Европски стандарди информатичких знања, образовање на даљину, Методика информатике, Интернет технологије,

Дигиталне игре и веб-алати у образовању, који оспособљавају будуће учитеље и васпитаче за коришћење мултимедија у образовању и васпитању деце. Слични или углавном исти наставни предмети садржани су и у наставним програмима осталих учитељских факултета у Србији и земљама у региону.

7. Дигитални мултимедији по себи нису ни корисни ни штетни када се засебно посматрају. Њихова корисност се мери у односу на то колико могу да унапреде наставу и да доведу до остваривања исхода учења. Уз медије је потребно узети у обзир индивидуалност сваког појединца и специфичност групе (мотивација, ставови, предзнања), организација васпитно-образовног рада и жељени исходи учења. Важно је да знамо када, где, колико и са којим циљем користимо медије у васпитно-образовном раду.

8. Када је у питању ликовно васпитање, рад са традиционалним материјалима је незаменљив, али и мултимедији проналазе своје место као подршка за истраживање, припрему, архивирање, и организацију ликовних активности и дечјих радова.

9. Мултимедији служе васпитачу да на лакши, бржи и ефикаснији начин припреми и приближи деци одређене проблеме ликовног васпитања. Васпитач има улогу да планира, организује ликовне активности, да развија код деце радне навике, да подстиче креативност и стваралаштво, да се бави васпитним радом са децом, да их ослободи страха од грешке и да их мотивише да посматрају свет из различитих перспектива.

10. Увођењем нових мултимедија у васпитно-образовни рад приближавамо деци нет-генерација учење и припремамо их за будућност.

ПЕДАГОШКО-МЕТОДИЧКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

На основу критичких анализа приказаних у раду и наведених у закључцима, могу се дати и одређене педагошко-методичке импликације.

1. Ово теоријско проучавање је показало да је ова тема, иако до сада више пута проучавана, и даље представља недовољно истражено подручје, па је поновно истраживање увек значајно, и доприноси да се продубљеније проучи ово – за васпитање и учење деце предшколског узраста – веома значајно подручје. На то указују и критичке анализе приказане у овом раду и резултати овог теоријског проучавања.

2. Пожељно је урадити истраживање на тему *Коришћење мултимедија у ликовном васпитању деце у вртићу*, кроз које можемо сазнати доступност мултимедија у вртићима у Београду и другим градовима у Србији. Упоредном анализом добијених резултата утврдиле би се све предности и могући недостаци оваквом приступу реализацији усмерених активности ликовне културе у дечјим вртићима.

Путем сајта www.surveymonkey.com можемо направити онлајн анкету коју можемо путем мејла или друштвених мрежа слати циљним групама. На сајту можемо директно и анализирати добијене резултате.

ЛИТЕРАТУРА

- Вечански, В. (2012). Савремене технологије као извор нових могућности у настави ликовне културе. *Иновације у настави – часопис за савремену наставу*, 25 (3), 87–99.
- Вечански, В. (2014). Улога симболичког и експресивног језика уметности у педагошкој концепцији Ређо Емилија. *Иновације у настави – часопис за савремену наставу*, 27 (4), 44–54.
- Вилотијевић, М. (2000). *Дидактика: организација наставе*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства и Универзитет у Београду, Учитељски факултет.
- Dumančić, M. (2017). *Mobilne tehnologije u obrazovanju*. U: M. Matijević (ur.). *Nastava I škola za net-generacije*. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Илић, В. и Недић, Н. (2014). *Дигитално доба и традиционални ликовни медији у настави ликовне културе*. У: Зборник радова с 5. Међународне научне конференције *Техника и информатика у образовању*. Универзитет у Крагујевцу, Факултет техничких наука у Чачку.
- Илић, В. и Шикл-Ерски, А. (2016). *Е-портфолио ученика у настави ликовне културе*. У: Зборник радова с 6. Међународне научне конференције *Техника и информатика у образовању*. Универзитет у Крагујевцу, Факултет техничких наука у Чачку.
- Пијановић, П. (2014). *Лексикон образовних термина*. Универзитет у Београду, Учитељски факултет.
- Надрљански, Б. и М. (2008). *Дигитални медији и образовни софтвер*. Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет у Сомбору.
- Павловић, М. (2014). Позитивни ефекти учења помоћу ликовног дела. *Иновације у настави – часопис за савремену наставу*, 27 (4), 55–62.
- Павловић, С. (2018). *SMARTMUSIC* као интерактивно наставно средство у настави музичке писмености. *Зборник радова Учитељског факултета у Призрену – Лепосавић*, 14 (12), 111–126.
- Павловић, М. (2016). Улога ликовног дела у васпитању и образовању деце предшколског и основношколског узраста. *Иновације у настави – часопис за савремену наставу*, 29 (1), 16–28.
- Pecanac, R., Jeremic, B. & Milenovic, Z. (2016). Digital Media in the Teaching of Music Education. *The New Educational Review*, 43 (1), 236–247.
- Ристић, М. и Мандић, Д. (2017). *Образовање на даљину*, Београд: Учитељски факултет
- Савић, Д. (2010). Рачунар - нови медиј у настави ликовне културе, *Норма*. 15 (1), 109–120.

Trbojevic, A., Jeremic, B. & Milenovic, Z. (2015). Multimedia approach to the development of social concepts in class teaching – a view from the students' perspective. *Teme – Journal for social sciences*, 39 (3), 867–885.

Хаџи Јованчић, Н. (2012): *Уметност у општем образовању: Функције и приступи настави*. Универзитет у Београду, Учитељски факултет и Београд: Клетт.

Herceg, L. Rončević, A. i Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture dece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa.

МУЛЬТИМЕДИЈА В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ И ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ДЕТСКОМ САДУ

Резюме: В работе показано, каким образом можно применять мультимедиа в воспитательно-образовательном процессе в детских садах, с акцентом на художественном образовании. Поскольку информационные и коммуникационные технологии присутствуют в повседневной жизни большинства детей, мы продемонстрировали, на основании проанализированной прилагаемой литературы, как использование мультимедиа, прежде всего компьютеров и мобильных телефонов, может изменить образовательный процесс. Особое внимание уделено значению документации в художественном образовании и возможности применения электронного портфолио, которое представляет собой современный способ мониторинга, учёта и презентации детских художественных работ, так как он обеспечивает легкий доступ и использование при помощи мультимедиа. Мультимедиа позволяет приобретать знания и навыки, стимулирует детское творчество, улучшает планирование и реализацию художественной деятельности, побуждает родителей, детей и воспитателей к сотрудничеству, создает условия для адаптации детей к современному информационному обществу и повышает компетентность воспитателей, тем самым улучшая образовательный процесс в детском саду.

Ключевые слова: ИКТ, интернет, инновации в воспитании, мобильная телефония, электронное портфолио, сетевое поколение..